

آغاز تاریخی فلسفه

محور(موضوع) اصلی درس: آغاز اندیشه‌های فیلسوفانه و تفکرات فلسفی. یعنی از چه زمانی اندیشه‌های فیلسوفان به شکل مدون و سازماندهی شده آغاز شدند.

«دریک رودخانه نمی‌توان دو بار شنا کرد»: بیان‌کننده این مسئله است که هیچ امری در جهان ثابت نیست بلکه جهان دائماً در حال تغییر و تحول است.

آغاز دانش فلسفه از نظر زمانی و مکانی

- از نظر زمانی نمی‌توان آغازی برای دانش فلسفه تعیین کرد
- از نظر مکانی نمی‌توان گفت فلسفه ابتدا در کدام سرزمین پدید آمده است.

سؤال: آیا می‌توانی آغازی (به لحاظ زمان و مکان) برای دانش‌ها لحاظ نمود؟ خیر- هر جا که تمدنی شکل گرفته کسانی هم بودند که درباره اساسی‌ترین مسئله‌های هستی و زندگی بشر می‌اندیشیده و سخن می‌گفته‌اند گرچه آثار مکتوبی از آنان به ما نرسیده باشد و ما اطلاعی از آن اندیشه‌ها و سخن‌ها نداشته باشیم. برخی از تمدن‌ها آن قدر قدیمی‌اند که در اثر گذر زمان و آمدوشد حوادث آثار تمدنی آن‌ها از بین رفته است.

سؤال: مقدمه شکل‌گیری تمدن‌های جدید چیست؟ تمدن‌های قدیمی‌تر و ساده‌تر

سؤال: گزارش اجمالی از آغاز فلسفه در ایران باستان بیان کنید؟ ایران باستان یکی از سرزمین‌های فلسفه خیز بوده و حکیمان و فیلسوفانی خداپرست در ایران می‌زیسته‌اند. سهروردی معتقد است که در دوره کیانیان انسان‌هایی بوده‌اند که هم به حکمت و فلسفه می‌اندیشیدند و هم دارای سلوک معنوی بودند. این حکیمان پیش از فیلسوفان یونان باستان و برخی همزمان و پس از آنان می‌زیسته‌اند. بیشتر نظرها به سمت هرمس (که برخی همان ادریس پیامبر خواندند) است که وی منشأ حکمت یا سوفیا بود.

سؤال: در چه تمدن‌هایی پیش از یونان بحث حکمت و فلسفه رواج داشته است؟
تمدن‌های چین- هند - بین‌النهرین- مصر

سؤال: آثاری که از تمدن‌های باستان پیش از یونان به جای مانده نام ببرید؟

- اوپانیشادها شامل متون متعدد هندو
- گاتاها سروده‌های زرتشت

سؤال: مهد تفکر فلسفی چیست، چرا؟ سرزمین یونان - زیرا نخستین مجموعه‌ها یا قطعه‌هایی که به زبان فلسفی نگاشته شده یا جنبه فلسفی در آن‌ها غلبه داشته از یونان باستان به یادگار مانده است.

سؤال: نتایج واقع‌شدن یونان به‌عنوان مهد تفکر فلسفی چیست؟

- شکل‌گیری دانش فلسفه
- رایج شدن تفسیر جهان با روش عقلانی

سؤال: زادگاه فلسفی یونان در کجاست و از چه زمانی آغاز شد؟ ایونیا - شش قرن پیش از میلاد

سؤال: چه مسئله‌ای بیش از هر چیزی ذهن اندیشمندان یونانی را به خود مشغول نموده است؟ دگرگونی‌هایی که پیوسته در جهان طبیعت رخ می‌داد آنان کوشش می‌کردند تا به دیدگاهی دست یابند که بتوانند به‌درستی این دگرگونی‌ها را تبیین عقلانی کنند

لفظ فیلسوف در زمان سقراط رایج شد (بر سر زبان‌ها افتاد)

سؤال: نخستین فیلسوف یونان چه کسی بود و در چه قرنی می‌زیسته است؟ تالس (طالس) - در قرن ششم پیش از میلاد

تالس

۱- از تالس هیچ نوشته‌ای باقی نمانده است. ۲- از روی نوشته‌های فیلسوفان بعدی برخی افکار او را به دست آوردند. ۳- تاریخ تولد و مرگ وی مشخص نیست. ۴- طبق نظر مورخان نخستین اندیشمند یونانی است ۵- معتقد بود آب اولین عنصر و اساس سایر چیزهاست

سؤال: عقیده تالس در مورد ماده اصلی جهان چیست؟ آب اولین عنصر و پایه و اساس سایر چیزهاست و همه چیز در نهایت از آب ساخته شده است زیرا او می‌دید که آب در درجات بالا بخار می‌شود و در درجات بسیار پایین منجمد می‌شود و وقتی به صورت باران می‌آید گیاهان از زمین می‌رویند.

فیثاغورث

۱- فیثاغورث یکی دیگر از فیلسوفان اولیه است. ۲- پایه‌گذار ریاضی و هندسه و از پایه‌گذاران فلسفه است. ۳- ریاضیات را با عرفان و فلسفه درآمیخت. ۴- اعداد و اصول اعداد را عناصر اولی همه موجودات می‌دانست

سؤال: دیدگاه ارسطو درباره فیثاغورس و پیروان او چیست؟

فیلسوفانی که به نام فیثاغوریان خوانده می‌شوند نخستین کسانی بودند که خود را وقف ریاضیات کرده و باعث پیشرفت آن شده‌اند. در نظر آنان اصول ریاضی درباره تمام موجودات صادق است و اعداد و اصول اعداد همان عناصر اولی همه موجودات هستند

سؤال: ابداعات فیثاغورث را نام ببرید؟

- لفظ فلسفه را برای اولین بار به کاربرد
- همچنین واژه تئوری را به معنایی که امروز رایج است
- واژه کیهان را برای جهان برای نخستین بار استفاده کرد.

سؤال: نخستین فیلسوفان یونان باستان را نام ببرید (چهار مورد)؟ تالس - فیثاغورث -

هراکلیتوس - پارمنیدس

هراکلیتوس

از دیگر فیلسوفان اولیه یونان باستان است. به دو دلیل در تاریخ فلسفه مشهور شد: ۱- وحدت اضداد ۲- تغییر دائمی جهان معتقد بود هیچ چیز ثابتی در این جهان وجود ندارد.

سؤال: دلیل شهرت هراکلیتوس در تاریخ فلسفه چیست، توضیح دهید؟

۱- **وحدت اضداد:** وی عقیده داشت اموری که باهم ضد هستند می‌توانند با یکدیگر

جمع شوند مثلاً دامنه کوه هم سربالایی است و هم سرپایینی

۲- **تغییر و تحول دائمی جهان:** وی می‌گفت «همه‌چیز در سیلان و حرکت است»

هیچ‌چیز ثابتی در این جهان وجود ندارد. دگرگونی قانون زندگی و قانون کائنات است

بر همه‌چیز فرمان می‌راند و نمی‌توان از آن گریخت.

سؤال: جمله «نمی‌توان در یک رودخانه دو بار شنا کرد» از کیست؛ توضیح دهید؟

هراکلیتوس - دومین اندیشه مشهور وی تغییر و تحول دائمی جهان است. وی می‌گفت

«همه‌چیز در سیلان و حرکت است» هیچ‌چیز ثابتی در این جهان وجود ندارد.

دگرگونی قانون زندگی و قانون کائنات است بر همه‌چیز فرمان می‌راند و نمی‌توان از

آن گریخت.

پارمنیدس

۱- به نقل از افلاطون، سقراط در جوانی با وی ملاقات کرد. ۲- فلسفه خود را به صورت شعر عرضه کرده

۳- وی برای نخستین بار به مفهوم بودن و شدن توجه دقیق کرده ۴- برخلاف هراکلیتوس، می‌گفت هستی

یک امر واحد ثابت است ۵- در جهان واقع نیستی راه ندارد ۶- با یک واقعیت بدون تغییر مواجه هستیم

سؤال: پارمنیدس چگونه به توصیف عقاید فلسفی خود پرداخت؟ فلسفه خود را

به صورت شعر عرضه کرده و با بیانی شاعرانه به توصیف عقاید فلسفی خود پرداخته

است.

سؤال: پارمنیدس برای نخستین بار به چه مفاهیمی توجه دقیق کرده و تفاوت آن دو

را ذکر کرده است؟ مفهوم بودن و شدن (وجود و حرکت) که از مفاهیم اصلی فلسفه

هستند

سؤال: نظر پارمنیدس در مورد هستی چیست؟ نظر وی مخالف نظر هراکلیتوس است - معتقد است هستی یک امر واحد ثابت است و حرکت و شدن ندارد و می‌گفت در جهان واقع نیستی راه ندارد و نمی‌توان گفت «نیستی، هست» زیرا این جمله تناقض‌آمیز است و ما با یک واقعیت بدون تغییر و جاودان مواجه هستیم.

سؤال: به نظر پارمنیدس چگونه می‌توان به واقعیت بدون تغییر دست‌یافت؟ با تفکر عقلی می‌توان حقیقت را دریافت

سؤال: طبق نظر پارمنیدس تفاوت حواس با عقل در مورد درک حقیقت هستی چیست؟

- حواس فقط مرتبه ظاهری جهان و هستی را نشان می‌دهد که نشان‌دهنده امور مختلف و متغیر است
- با عقل می‌توان به لایه باطنی و حقیقی هستی رسید که بدون تغییر و جاودانه است.

سوفیست‌ها

گروهی که خود را دانشمند می‌خواندند، برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نبودند و سعی می‌کردند حق را باطل و باطل را حق جلوه کنند.

سؤال: کدام سرزمین از یونان به مرکز نظریات گوناگون و اختلافات فکری تبدیل شد؟ آتن (پایتخت یونان)

سؤال: آراء و نظرات گوناگون در یونان موجب چه امری شد؟ سبب شد تا نوعی تشویش و نگرانی بر مردم آن روزگار غالب شود و بذریعۀ اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه در ذهن ایشان پراکنده گردد.

سؤال: نتایج آراء و نظرات گوناگون و غالباً متضاد اندیشمندان باستان در یونان قدیم را بنویسد؟

- ایجاد نوعی تشویش و نگرانی در میان مردم آن روزگار
- پراکنده شدن بذر بی‌اعتمادی نسبت به دانش و اندیشه در اذهان

سؤال: چرا سوفیست‌ها نظریات جهان‌شناسان باستان را بیهوده دانستند؟ به این دلیل که سخن اندیشمندان و جهان‌شناسان با یکدیگر متضاد است و آن‌ها نتوانسته‌اند تفسیر درستی از جهان به دست آورند.

نظریات و عقاید سوفیست‌ها

- منادی بی‌اعتباری علم و دانش
- بیهوده دانستن نظریات جهان‌شناسان
- روی آوردن به فن سخنوری به جای آموزش علوم
- به جای رسیدن به حقیقت، پیروزی بر رقیب را هدف قرار دادند
- انکار اصل حقیقت و واقعیت